

WEHE DEN HOORN – MARNEHOES

In Wehe, dat in 1966 werd samengevoegd met het buurdorp Den Hoorn tot Wehe-den Hoorn, is het even zoeken naar de oude kerk. In een stille straat staat verscholen tussen het groen een geel gepleisterd gebouw met rechte koorsluiting dat sinds 1985 dienst doet als cultureel centrum 't Marnehoes. Kerk en toren werden tweede helft 13^e eeuw opgetrokken uit kloostermoppen. Blijkens de gedenksteen boven de westingang werd in 1656 de kerk hersteld en de toren verhoogd: 'Na gedane reparatie der kercke alhyr is dese tooren neius getimmert ende vullentrocken in den jare Christi MDCLVI van de edele jr. Luidolf Tiarda van Starckenborch, hr. ende allene collator tot Wede'. De familie Tjarda van Starckenborgh bewoonde vanaf 1586 de borg Verhildersum in Leens. De toren heeft een uurwerk uit de 17^e eeuw en had vóór 1818 een koepel, die is ingestort en vervangen. Omstreeks midden 17^e eeuw zullen ook de vensters zijn vergroot; het smalle middelste koorvenster is tijdens een moderne restauratie inwendig weer aan het licht gebracht. Het romaanse karakter komt alleen nog tot uitdrukking in de twee lage vensters in de zuidwand.

Interieur

In het interieur blijkt dat ook in de noordwand een laag venster was doorgebroken. Ongeveer een meter ten westen van de vensters bevindt zich aan beide zijden een kleine nis die in de middeleeuwen door de priester werd gebruikt om de kannetjes met water en wijn neer te zetten ('credensnis'). Tezamen herinneren deze sporen aan de aanwezigheid van twee zijaltaren. Na de Reformatie liet de familie Tjarda van Starckenborgh een grafkelder onder het koor aanleggen. Van hun door Casper Struiwig gesneden herenbank is het opzetstuk met wapen bewaard gebleven, dat zich nu boven de ingang in de noordwand bevindt, evenals enkele gesneden panelen die zijn verwerkt in twee kleinere banken in het schip. In 1965 vond de kerkelijke gemeente dat het interieur niet meer van deze tijd was. De oude banken werden verwijderd en vervangen door moderne plastic stoelen. In het koor verschenen een eenvoudige tafel en een lezenaar. Deze weinig smaakvolle 'modernisering' kon de leegloop van de kerk niet verhinderen. In 1974 werd de kerk vervolgens overgedragen aan de Stichting Oude Groninger Kerken en in 1985 volgde de herbestemming tot cultureel centrum. Het koor werd omgebouwd tot een verhoogde Bühne met gordijnen hangend aan een dwarsbalk op gemarmerde zuilen. Erboven kwam een ijzeren stang met een hele batterij toneellampen. Zo werd de ruimte geschikt voor theater, cabaret en concerten. De akoestiek wordt vaak door de gebruikers geprezen. Op de orgeltribune naast het orgel zie we nu de regelinstallatie voor de toneelverlichting. Daardoor kon de preekstoel op de traditionele plaats op de grens van het koor en het schip komen. Het meubel werd gereconstrueerd aan de hand van vijf op de torenzolder teruggevonden kuippanelen en foto's van de oude toestand vóór de restauratie van 1965. Het meest opvallend aan de herinrichting is de beschildering van het houten gewelf door Wout Muller en Matthijs Röling. Het plan hiervoor werd door het bevriende schildersduo op een avond opgevat, en binnen veertien dagen was het kunstwerk klaar. De plafondschildering biedt de kijker een blik in een diepblauwe hemel, met aan de randen een koe, een stier en een grote schildpad tussen balustrades, palmbomen en kinderhoofdjes. De koe en de stier verwijzen naar de mannen en vrouwen die van oudsher gescheiden in de kerk zaten. Met de schildpad, die in het hindoeïsme geldt als een gedaante van de god Vishnu, heeft Röling naar eigen zeggen 'iets heiligs' in de geprofaniseerde kerk willen terugbrengen. Met haar kunstzinnige interieur is de eeuwenoude kerk van Wehe een uitzondering gebleven onder de stichtingskerken. Als historisch document herinnert het gebouw nu niet alleen aan meer dan zeven eeuwen geschiedenis van Wehe, maar ook aan recentere ontwikkelingen in de jaren zestig tot tachtig, die gekenmerkt werden door vooruitgangdenken en een 'moet kunnen'-houding.

© Gebaseerd op tekst van Justin Kroese (ODE: 50-jarig jubileum van SOGK 2019), aangevuld met informatie van Peter Hoffer.

SOGK ©2021, herziene versie